

Бо қарори Ҳукумати
Ҷумҳурии Тоҷикистон
аз « » _____ соли 2014,
№ _____ тасдиқ шудааст

**Тартиби таҳияи барнома ва
нақшаҳои инкишофи иҷтимоию иқтисодии минтақаҳо дар
Ҷумҳурии Тоҷикистон**

Муқаррароти умумӣ

1) Тартиби таҳияи барнома ва нақшаҳои инкишофи иҷтимоию иқтисодии минтақаҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон (минбаъд - Тартиб) дар асоси талаботи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи дурнамоҳои давлатӣ, концепсияҳо, стратегияҳо ва барномаҳои инкишофи иҷтимоию иқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон», Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ» ва Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот» таҳия гардидааст.

2) Тартиб барои ҷорӣ намудани усулҳои самарабахши татбиқи сиёсати давлат, бахусус сиёсати минтақавӣ ва ҳуҷҷатҳои стратегии кишвар (аз ҷумла дар баланд бардоштани сатҳи некӯаҳволии аҳоли ва таъмини рушди устувор) дар сатҳи маҳаллӣ бо дарназардошти хусусиятҳои хоси шаҳру ноҳияҳо равона шудааст.

**1. МАҚСАДИ ТАҲИЯИ БАРНОМА ВА НАҚШАҲОИ
ИНКИШОФИ ШАҲРУ НОҲИЯҲО ВА МАҚМОТИ
ХУДИДОРАКУНИИ ШАҲРАК ВА ДЕҲОТ**

3) Мақсади асосии таҳияи барнома ва нақшаҳои инкишофи иҷтимоию иқтисодии шаҳру ноҳияҳо, мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот ба самаранок истифода бурдани иқтидорҳои мавҷуда, ба қор даровадани онҳо ва дар ин замина таъсис додани ҷойҳои нави қорӣ нигаронида шудааст.

4) Барнома ин маҷмӯи тадбирҳои мувофиқашуда ва нақшаи амалиёт барои ноил шудан ба мақсадҳои стратегӣ ва ҳалли масъалаҳои умумии рушди устувор мебошад.

5) Нақша ин маҷмӯи ҷорабиниҳо оид ба ҳалли вазифаҳои гузошташуда барои давраи муайян аст.

Мақсади асосии таҳияи барнома ва нақшаҳои рушд аз инҳо иборат аст:

- ташаккули фаҳмиши умумии вазъи кунунии иҷтимоию иқтисодӣ ва тағйироте, ки дар сатҳи маҳаллӣ бояд ҷой дошта бошанд, аз ҷумла муайян намудани самтҳои афзалиятнок барои рушди минбаъдаи устувори иҷтимоию иқтисодӣ ва экологӣ;

- дар рафти муҳокимаҳо ва табодули иттилоот пайдо намудани роҳҳои нисбатан самараноки ҳамкориҳои сохторҳо ва ташкилотҳои давлатӣ, ҷамъиятӣ ва хусусии дар сатҳи маҳаллӣ амалкунанда, ҷиҳати таъмини рушди устувори иҷтимоию иқтисодӣ ва экологӣ;

- муайян намудани самтҳои рушд ва доираи фаъолияти муштаракӣ мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ва мақомоти худидоракунӣ (шаҳру ноҳияҳо, ҷамоатҳо, шаҳракҳо, маҳаллаҳо ва дигарҳо) бо мақсади беҳтар намудани вазъи иҷтимоию иқтисодӣ ва экологии шаҳру ноҳияҳо;

- асосноккунии роҳҳои рушди устувори иқтисодӣ, ки барои пешрафти рушди минтақа «қувваи пешбаранда» аст;

- ноилшавӣ ба ҳамдигарфаҳмӣ нисбати он, ки рушди минбаъдаи иҷтимоию иқтисодӣ метавонад ба муҳити зист таъсир расонад ва (ё) баръакс: дар натиҷаи тағйирёбии муҳити зист ва иқлим худ низ метавонад тағйир ёбад;

- тақсимооти пешгӯишавандаи воситаҳои бучетӣ дар ҳамаи самтҳо.

2. ПРИНЦИПҲОИ АСОСИИ ТАҲИЯИ БАРНОМА ВА

НАҚШАҲОИ ИНКИШОФ

б) Раванди таҳияи барнома ва нақшаҳои инкишоф дар асоси принципҳои зерин ба роҳ монда мешавад:

- муайянсозии самтҳои рушди минбаъдаи устувори иҷтимоию иқтисодии шаҳру ноҳияҳо дар асоси сиёсати давлат дар сатҳи миллӣ ва маҳаллӣ;

- *мутобиқсозии* барнома ва нақшаҳои рушд бо стратегияҳои амалкунандаи миллӣ/минтақавӣ/вилоятӣ ва дигар ҷорабиниҳо;

- ҳамбастагии барномаҳои рушд ва бучетҳои маҳаллӣ;

- истифодаи усули амудиву соҳавӣ бо назардошти шохисҳои (индикаторҳо) муайяншудаи рушд;

- муносибати ягона ба масъалаҳои рушд бо дарназардошти ҳамаи соҳаҳои рушди шаҳру ноҳия ва ташкили алоқа байни онҳо;

- муносибати барномавию мақсаднок нисбати банақшаگیرӣ, ки дар асоси он самти фаъолият барои ноилшавӣ ба ҳадафҳои гузошташуда таҳия мешавад;

- ҳамоҳангсозии рушди соҳаҳои иқтисодию иҷтимоӣ бо таъия ба масъалаҳои ҳифзи муҳити зист (рушди устувор);

- ҳамбастагии системавии «мавзӯҳои умумисоҳавӣ» (аз қабилӣ камбизоатӣ, бекорӣ, муҳити зист ва масъалаҳои тағйирёбии иқлим, масъалаҳои гендерӣ, ҳуқуқи инсон, муҳочирати меҳнатӣ, пешгирии низоъ ва рафъи оқибати офатҳои табиӣ) бо мақсади рушди устувори дарозмӯҳлати шаҳру ноҳияҳо;

- муносибати ҳамаҷониба (кӯшишҳои ҳамаи субъектҳои дохилӣ ва беруна дар раванди рушд);

- шаффофият ва оммавӣ будани раванди таҳияи барнома ва нақшаҳои рушд, ки имконияти гузаронидани вохӯриҳоро бо гуруҳҳои гуногуни аҳоли (муташаккил ва қисман муташаккил, аз ҷумла занон ва табақаҳои камбизоати аҳоли) фароҳам меорад ва иштироки намоёндагони бахши хусусӣ, ҷомеаи шаҳрвандӣ ва мақомоти худидоракунии маҳаллиро таъмин менамояд.

3. МӯҳЛАТИ ТАТБИҚИ БАРНОМА ВА НАҚШАҲОИ ИНКИШОФ

7) Барнома ва нақшаҳои инкишоф метавонанд дарозмӯҳлат (аз 10 то 15 сол), миёнамӯҳлат (аз 3 то 5 сол) ва кӯтоҳмӯҳлат (аз 1 то 3 сол) бошанд.

4. ШАКЛИ ПЕШНИҲОДИ БАРНОМА ВА НАҚШАҲОИ ИНКИШОФ

8) Барнома ва нақшаҳои инкишоф дар асоси тартиби муқаррарнамудаи қонунгузорию ҷумҳурӣ пешниҳод карда мешавад.

5. ТАРТИБИ ТАҲИЯИ БАРНОМА ВА НАҚШАҲОИ ИНКИШОФИ ШАҲРУ НОҲИЯҲО ВА МАҚОМОТИ ХУДИДОРАКУНИИ ШАҲРАК ВА ДЕҲОТ

9) Таҳияи барнома ва нақшаи инкишофи шаҳру ноҳия ва мақоми худидоракунии шаҳрак ва деҳот аз таъсис додани гурӯҳи корӣ ва гурӯҳи ташаббускор оғоз меёбад. Гурӯҳи корӣ ва ташаббускор бо фармоиши раиси шаҳру ноҳия ва ҷамоат таъсис ва тасдиқ карда мешавад.

10) Гурӯҳи корӣ дар доираи ваколат ва фаъолияти худ ҳангоми таҳияи барнома ва нақшаи инкишоф метавонад дар асосҳои зерин амал намояд:

- *муваққатӣ* (агар гурӯҳи корӣ танҳо дар таҳияи барнома ва нақшаи рушд иштирок кунад);

- *доимӣ* (агар ба ваколати гурӯҳи корӣ гузаронидани мониторингу арзёбии раванди татбиқи барнома ва нақша дохил шавад);

11) Ба ҳайати гурӯҳи корӣ шомил мешаванд:

- намояндагони сохторҳои мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии шаҳру ноҳияҳо, ҷомеаи шаҳрвандӣ, бахши хусусӣ, мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот, фаъолон (аз ҷумла, занони фаъол) ва дигар ашхоси манфиатдор;

- намояндагони Маҷлиси вакилони халқи шаҳру ноҳия, ки аъзои комиссияҳои асосии Шӯро буда, бо масъалаҳои банақшагирии иҷтимоию иқтисодӣ машғул мебошанд;

- намояндагони бахши хусусии муташаккил (масалан, ассотсиатсияи соҳибкорон ё фермерон) ва/ё намояндагони ташкилотҳои, ки дар рушди иқтисодии шаҳр/ноҳия нақши муҳим доранд (масалан, ташкилотҳои қарзии хурд, ширкатҳои пешбар ва ғ.);

- ҷомеаи шаҳрвандии муташаккил (ташкилотҳои ҷамъиятӣ ё иттиҳодияҳо, аз ҷумла ассотсиатсияҳои занон ва ассотсиатсияҳои экологӣ) ва/ё намояндагони зиёиёни мардумӣ (фаъолони шаҳр/ноҳия), инчунин пешвоёни расмии динӣ.

- мақомоти расмии маҳаллӣ – ҷамоатҳо (дар мисоли ноҳияҳо - дар сатҳи раисҳо, муовинони онҳо ва котибон) ё шӯроҳои маҳалла, дар мисоли шаҳракҳо.

12) Таъсис додани гурӯҳи ташаббускор:

- гурӯҳи ташаббускор барои гузаронидани таҳлили нисбатан васеъ аз рӯи соҳаҳо ва ташаккули роҳҳои ноилшавӣ ба мақсадҳои миёнамӯҳлат, дарозмӯҳлат (аз ҷумла, вазифаҳои мушаххас, тадбирҳо ва нишондиҳандаҳои натиҷаҳои ниҳонии ноилшавӣ) таъсис дода мешавад;

- ба гурӯҳи ташаббускор метавонад мутахассисони мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, ходимони ҷамъиятӣ, намояндагони ташкилоту муассисаҳои манфиатдор, ҷомеаи шаҳрвандӣ, бахши хусусӣ ва дигар шахсони таҷрибадор дохил шаванд.

13) Барои гузаронидани таҳлили васеъ ҷиҳати тартиб додани барнома ва нақшаҳои рушд аз рӯи масъалаҳои мухталиф, ҷорабиниҳои зерин гузаронида мешаванд:

- ҷаласаҳои васеъ ҷиҳати муҳокимаи масъалаҳо бо иштироки тарафҳои манфиатдор ва даъватшудагон;

- мизҳои мудаввар;

- вохӯриҳои сайёр дар ҷамоатҳо ва ташкилотҳои алоҳида;

- муҳокимаҳои ҷамъиятӣ (муҳокимаи кушоди масъалаҳои муҳим, ки ба онҳо ба ғайр аз мутахассисони мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии шаҳру ноҳияҳо, инчунин намояндагони ташкилотҳо, низ даъват карда мешаванд, ки онҳо ба ин масъалаҳо манфиатдор мебошанд, инчунин фаъолони ҷамъиятии шаҳру ноҳия ё ҷамоат ва дар он метавонанд ҳамаи сокинони дахлдори нуқтаҳои аҳолинишин иштирок намоянд);

- гурӯҳҳои махсус (фокус-гурӯҳҳо) барои муҳокима бо гурӯҳҳои алоҳидаи аҳоли ҷиҳати муайян намудани мушкилот ва сабабҳои ба вучуд омадани онҳо.

13.1. Барои ноҳияҳое, ки худкифо нестанд, барнома ва нақшаҳои инкишоф ҳангоми зарурат бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ карда мешаванд.

6. МУВОФИҚАИ БАРНОМА ВА НАҚШАҲОИ ИНКИШОФ

14) Ҷиҳати гузаронидани ташхис, лоиҳаи барномаҳо ва нақшаҳои инкишоф ба баррасии сохторҳои зерин пешниҳод карда мешаванд:

- мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии вилоят (дар сурати тобеи вилоят будани шаҳру ноҳияҳо);

- варианти ниҳоии БРН дар машваратҳои ҷамъиятӣ муҳокима карда мешавад;

- ба Вазорати рушди иқтисод ва савдо (ҳангоми зарурат, бо мақсади гузаронидани муҳокима бо вазоратҳои соҳавӣ ва барои минбаъд такмил додани онҳо).

14.1 Вазорату идораҳо баъди аз ҷониби мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатии шаҳру ноҳияҳо пешниҳод шудани лоиҳаи барнома ва нақшаҳои рушд дар мӯҳлати 10 рӯз хулосаҳои худро ба иҷроқунанда ирсол менамоянд.

7. МАҚОМИ БАРНОМА ВА НАҚШАҲОИ ИНКИШОФ

15) Барнома ва нақшаҳои рушд аз лаҳзаи тасдиқи он аз тарафи Маҷлиси вакилони халқи шаҳру ноҳияҳо (дар сатҳи шаҳрак ва деҳот Маҷлиси ҷамоат) танҳо дар сурати нашри пурраи он дар матбуоти расмӣ соҳиби мақоми ҳуҷҷати расмӣ мегардад.

8. СОХТОРИ БАРНОМА ВА НАҚШАҲОИ ИНКИШОФ

§1. Таҳлили вазъи воқеӣ

16) Дар ин марҳила шарҳи мухтасари умумии шаҳру ноҳия ва ҷамоатҳо аз рӯи як қатор самтҳо, аз ҷумла маълумоти зарурии ҷуғрофӣ, таърихӣ, демографӣ, иҷтимоию иқтисодӣ, муҳоҷират ва экологӣ дода мешавад. Инчунин, дар ин марҳила тамоюлҳои асосии самтҳои рушди шаҳру ноҳия ва ё ҷамоат дар солҳои охир (ҳам омилҳои манфӣ ва ҳам омилҳои мусбӣ), таъсири омилҳои боздорандаи рушди иҷтимоию иқтисодӣ инъикос меёбанд. Диққати махсус ба он соҳаҳо ва бахшҳои дода мешавад, ки дар рушди устувори шаҳру ноҳияҳо нақши муҳим мебозанд.

17) Таҳлили вазъи воқеии шаҳру ноҳия ва ҷамоатҳо аз рӯи чунин тартиб оварда мешавад:

- сохтори маъмурию ҳудудии вилоят, шаҳру ноҳия ва ҷамоат - мақоми маъмурии идоракунии шаҳру ноҳия ва тақсимои маъмурии ҳудуди он, шумораи ҷамоатҳо дар ноҳия ё маҳаллаҳо дар шаҳр;

- маълумоти таърихию фарҳангӣ дар бораи вилоят, шаҳру ноҳия ва ҷамоат ҷиҳати муайян намудани аҳамияти онҳо (ё имичи онҳо);

- маълумоти ҷуғрофӣ дар бораи шаҳр, ноҳия ва ҷамоат - хусусиятҳои ҷуғрофӣ, шароити табиӣю иқлимӣ (аз ҷумла, хусусияти сатҳи зиндагӣ ва ғайриини аҳолии маҳаллӣ, ки ба онҳо хусусиятҳои ҷуғрофӣ ё релефи маҳал ва/ё шароитҳои иқлимӣ, хатари сар задани ҳолатҳои ғайриқонунии агар онҳо ҷой дошта бошанд) таъсир мерасонанд. Захираҳои табиӣ ва мавқеи иқтисодию ҷуғрофӣ. Шарҳи мухтасари захираҳои табиӣю мавҷуда, ки барои рушди шаҳр, ноҳия ва ҷамоат аҳамияти иқтисодӣ доранд;

- вазъи демографӣ - шарҳи мухтасари вазъи демографӣ ва тамоюли се соли охир нисбати омилҳои асосии ҷойдошта аз рӯи нишондиҳандаҳои зерин:

- шумораи умумии аҳоли, афзоиши табиӣю аҳоли;

- шумора ва вазни қиёсии аҳолии деҳот ва шаҳр;

- миқдори хоҷагиҳо (хонаводаҳо), шумораи аъзои хоҷагиҳо ба ҳисоби миёна дар шакли ҷадвал бо тақсимои маълумот аз рӯи ҷамоатҳо (барои ноҳияҳо);

- маълумот дар бораи сохтори шуморавию синнусолии аҳоли (аҳолии то синни 16-сола, аҳолии қобили меҳнат ва аҳолии синни нафақа);

- шумораи аҳоли ва хоҷагиҳо, ки дар минтақаҳои хавфнок зиндагӣ доранд;

- тамоюлҳои асосии иҷтимоию иқтисодӣ - шарҳи мухтасари тамоюлҳои асосӣ дар соҳаҳои иқтисодӣ ва иҷтимоӣ;

- имкониятҳои буҷетӣ (буҷет ва имкониятҳои шаҳру ноҳия ба таври мухтасар шарҳ дода мешавад).

18) Гузаронидани таҳлили тарафҳои қавӣ ва заиф, имкониятҳо ва хатарҳо (яъне SWOT-таҳлил). Таҳлили зерин воситаи муҳими банақшагирии стратегӣ махсуб ёфта, аз муайян кардани омилҳои мусоидаткунанда ё боздорандаи рушд, ҳам дохилӣ (тарафҳои «қавӣ ва заиф»), ва ҳам беруна («имкониятҳо ва хатарҳо») иборат аст.

	Омилҳои мусоидаткунандаи рушд	Омилҳои боздорандаи рушд
Омилҳои дохилӣ	Тарафҳои қавӣ	Тарафҳои заиф
Омилҳои беруна	Имкониятҳо	Хатарҳо

19) Дар чараёни таҳлили тарафҳои қавӣ, заиф, имкониятҳо ва хатарҳо омилҳои асосии рушди шаҳру ноҳия муайян карда мешаванд. Таҳлили номбурда, инчунин бояд «мавзӯҳои умумисоҳавӣ» (масъалаҳои гендерӣ, муҳити зист, тағйироти иқлим, ҳолатҳои фавқуллода ва ғайра)-ро инъикос намояд, агар онҳо дар минтақаи воҳиди маъмурию ҳудудии интихобнамуда ба рушди устувори иҷтимоию иқтисодӣ мусоидат кунанд ё онро боздоранд.

§2. Муайян намудани биниши рушди шаҳру ноҳия ва ҷамоат

20) Биниш - ин тасаввуроти ояндаи минтақа бо дарназардошти имкониятҳои мавҷуда аст, ки рушди ояндаи шаҳру ноҳия ва мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳотро тавсиф менамояд. Биниш аз тарафи гурӯҳи корӣ пас аз гузаронидани таҳлили тарафҳои қавӣ, заиф, имкониятҳо ва хатарҳо тартиб дода мешавад

21) Биниш бояд мушаххас, фаҳмо ва мухтасар бошад (яъне, хусусиятҳои шаҳру ноҳия ва ҷамоатро инъикос кунад). Пас аз гузаронидани

таҳлили муфассали ҳолати кунунии минтақа (шаҳру ноҳия ва ҷамоат) ва муайян намудани афзалиятҳои асосӣ, биниш аз нав аниқ карда мешавад.

9. ТАҲЛИЛИ ВАЗЪИЯТ ВА СТРАТЕГИЯ АЗ РӯИ РУШДИ СОҲАҲОИ АСОСӢ

22) Дар ин марҳила таҳлили вазъи воқеӣ гузаронида шуда, стратегияи рушди шаҳру ноҳия ва ҷамоат аз рӯи соҳаҳо таҳия мегардад. Ҳангоми таҳияи стратегия ба инбат гирифтани зарур аст, ки дар барнома ва нақшаҳои рушд бояд диққати асосӣ ба бахш ва соҳаҳо, ки онҳо дар рушди иқтисодиёт нақши муҳим мебозанд ва дар муддати кӯтоҳ метавонанд рушди босуръати иқтисодиётро таъмин намоянд, дода шавад (ба монанди “локомотиви иқтисодиёт”).

23) Баъди муайян гардидани самтҳои афзалиятноки рушди шаҳр, ноҳия ва ҷамоат, ҳамчунин таҳлили муфассали вазъи воқеии соҳаҳои асосӣ, зарур аст:

- мақсад ва самтҳои рушди миёнамӯҳлати ҳар як соҳа аз рӯи афзалиятнокӣ аниқ карда шавад;

- барои ноил шудан ба ҳадафҳои стратегӣ ва нишондиҳандаҳои асосӣ чорабинӣ ва вазифаҳои мушаххас тартиб дода мешавад.

24) Вазифа ва мақсадгузори мушаххас – воситаи муҳими ноил шудан ба дурнамо аст. Дар ин самт пешниҳод мегардад, ки ҳадаф ва вазифаҳои гузошташуда на аз рӯи нишондиҳандаҳои миқдорӣ, балки тариқи нишондиҳандаҳои сифатӣ муайян карда шаванд.

25) Таҳлили ҳолати соҳавӣ ҳангоми муайян намудани вазифаҳо, тадбирҳо, мушкилоти ҷойдошта ва роҳи ҳалли онҳо барои ҳар як соҳа тавассути усули «Дарахти мушкилот» гузаронида мешавад.

Истифодаи ин усул имкон медиҳад:

- сабаби пайдо шудани мушкилот ва оқибати он ошкор карда шавад;

- мушкилоти ҷойдошта мурағаб ва алоқамандии байни онҳо муайян карда шавад.

26) Пайгирии чараёни татбиқ ва мониторинги раванди ноил шудан ба ҳадаф ва иҷрои вазифаҳо, муайян кардани маҷмӯи нишондиҳандаҳои самарабахш, ки арзёбии рушди бомуваффақияти соҳаро таъмин месозад, муҳим аст. Ин нишондиҳандаҳо чунин мебошанд:

- миқдорӣ ва сифатӣ;

- оморӣ (кӯтоҳмуддат) ва динамикӣ (барои якчанд давра).

27) Ҳангоми муайян намудани нишондиҳандаҳо бояд нишондиҳандаҳои интихоб шаванд, ки онҳо мушаххас, ҷеншаванда,

дастрас, натиҷанок ва муҳлатнок бошанд (чунин таҳлил дар илми иқтисодиёт бо забони англисӣ SMART-таҳлил аст).

28) Қисми асосии барнома ва нақшаҳои рушди шаҳру ноҳия ва ҷамоат ин таҳияи лоиҳаҳои мушаххас бо дарназардошти мушкилоти мавҷуда мебошад, ки барои ноил гаштан ба ҳадафҳо ва ҳалли вазифаҳои миёнамӯҳлат нигаронида шудаанд. Дар марҳилаи таҳияи барнома ва нақшаҳои рушд омода намудани лоиҳаҳо (дар шакли асосноккунии техникую иқтисодӣ бо арзиши ибтидоии лоиҳавӣ) пешниҳод мешавад. Ин имконият медиҳад, ки арзёбии умумии арзиши барнома ва нақшаҳои рушд гузаронида шавад.

29) Аз рӯи лоиҳа ва ҳаҷму мӯҳтавои чорабиниҳо занҷири мантиқӣ (матритсаи амалиёт) бо дарназардошти ҳадафҳо, вазифаҳо, чорабинӣ/лоиҳаҳо ва натиҷаҳои ноилшавӣ (шохисҳо) тартиб дода мешавад.

30) Ҳангоми таҳияи барнома ва нақшаҳои рушд, дар асоси афзалиятнокии самтҳои рушди соҳаҳо пайдарҳамии қисмҳо муайян карда мешаванд. Аз ҷумла:

- бахши иқтисодӣ (саноат, кишоварзӣ, соҳибкории хурд ва миёна ва сохтмон);

- бахши иҷтимоӣ (маориф, тандурустӣ, ҳифзи иҷтимоӣ, сайёҳӣ, варзиш, фарҳанг ва фароғат);

- соҳаи инфрасохтор (обтаъминкунӣ, хоҷагии манзилию коммуналӣ, нақлиёт ва алоқа, барқу газ);

- бехатарии муҳити зист, тағйироти иқлим, омодагӣ ба офатҳои табиӣ, пешгирии муноқишаҳо;

- баробарии гендерӣ.

10. БЛОКИ ИҚТИСОДӢ

§1. Сохтори истифодабарии замин ва обёрии заминҳо

31) Таҳлили вазъият дар соҳаи кишоварзӣ бояд тибқи сохтори зерин гузаронида шавад:

- майдони умумии заминҳои таъиноти кишоварзӣ ва ҳиссаи он дар масоҳати умумии заминҳо. Номутаносибӣ (агар ҷой дошта бошад) дар майдонҳои заминҳои кишоварзӣ аз рӯи ҷамоатҳо (дар ҳудуди шаҳр ва ноҳияҳо);

- тамоюли истифодабарии замин дар якчанд соли охир ва сохтори истифодабарии заминҳои кишоварзӣ дар шароити кунунӣ;
- сохтори заминдорӣ (дар асоси кадастри замин) ва тамоюли солҳои охир (хоҷагиҳои ҷамъиятӣ, коллективӣ, инфиродӣ, оилавӣ, шуғл, вазни қиёсии занон ва соҳибони қитъаҳои замин);
- иқтисодии системаи обёрӣ, аз ҷумла ҳолати шабакаҳои обёрикунанда, самаранокии идоракунии мавҷудай системаи обёрикунанда (шаклҳои моликият ва худташқилдиҳии истеъмолкунандагон, талафоти дохилишабакавии об, истифодаи энергия ва худтаъминкунӣ). Сармоягузорӣ ба системаи обёрӣ ва имкониятҳои зиёд намудани вазни қиёсии заминҳои обёришаванда дар масоҳати умумии заминҳои кишоварзӣ. Истифодаи чораҳои мелиоративӣ ва технологияи обёрии сарфакунандаи об;
- ҳолати истифодаи заминҳо (сатҳи шӯрашавӣ, вазъи мелиоративӣ, заминҳои харобкардашуда ва таназзулӯфта) ва хусусиятҳои экологии истифодаи замин (майдони истифодаи нуриҳои минералӣ, органикӣ ва пестисидҳо, методҳои биологии ҳифз). Ҷараёни барқарорсозии заминҳои харобшуда (чорабиниҳои агротехникӣ барқароркунии ҷангал ва мелиоративӣ);
- вазъи системаҳои обёрикунанда, сарфи нақшавӣ ва воқеии маблағҳо барои нигоҳдории онҳо;
- заминҳое, ки доимо таҳти хатари зерӣ обмонӣ ва таъсири дигар офатҳои табиӣ қарор доранд ва суғуртакунонӣ онҳо.

§2. Маҳсулоти кишоварзӣ ва даромад аз он

- ҳиссаи маҳсулоти кишоварзӣ дар ҳаҷми маҷмӯи маҳсулоти минтақавӣ;
- маҳсулоти кишоварзӣ аз рӯи соҳаҳои асосӣ бо дарназардошти шаклҳои моликият (маълумоти 4-5 соли охир);
- заминҳои кишти зироатҳои асосии кишоварзӣ, ҳаҷми маҳсулот ва ҳосилнокӣ;
- самаранокии маҳсулоти кишоварзӣ ва даромаднокии зироатҳои кишоварзии рӯёндашуда;
- ҳаҷми маҳсулоти чорводорӣ (саршумори чорвои калон ва хурди шохдор ва парранда) ва тамоюлҳои асосии солҳои охир, аз ҷумла тағйироти саршумори чорво ва фурӯши маҳсулоти кишоварзӣ ва зиёд намудани зотҳои сермаҳсули чорво ва паррандаҳо. Инчунин, таҳлили вазъият ва ҳолати кунунии соҳаҳои занбӯрпарварӣ ва моҳипарварӣ;
- таҳлили манбаъҳои асосии даромади аҳоли аз кишоварзӣ, аз ҷумла Ҷоизаи аҳолии дар соҳаи кишоварзӣ машғулбуда (аз ҷумла занон);
- таъсири шароитҳои табиӣ ва офатҳои табиӣ ба истеҳсоли маҳсулоти кишоварзӣ, масъалаҳои ифлосшавӣ аз ҳисоби истифодаи

пестидсидҳо, харобшавии замин, биёбоншавӣ, эрозияи хок, нобудшавии чангалҳо, дастрасӣ ба захираҳои об, тағйироти гидрологӣ ва мушкилоти вобаста аз хушксолӣ ва обхезӣ дар минтақаҳои воҳиди маъмурию ҳудудӣ.

31.1) Роҳҳои ташкили фаъолияти кишоварзӣ, бозори хизматрасониҳои техникӣ ва сармоягузорӣ. Дар қисми мазкур таҳлили масъалаҳои зерин пешниҳод мешавад:

- самаранокии ташкил намудани истеҳсоли маҳсулоти кишоварзӣ, аз ҷумла вазни қиёсии хоҷагиҳои фермерии коллективӣ ва инфиродӣ (аз ҷумла хоҷагиҳои фермерие, ки ба номи занон ба қайд гирифта шудаанд). Таҳлили тамоюлҳои солҳои охир;

- мавҷуд будани бозори фурӯш барои маҳсулоти кишоварзӣ ва содироти он бо мақсади фурӯш;

- дараҷа ва ҳолати таъминоти моддию техникии кишоварзӣ (дар шакли ҷадвал) аз ҷумла шаклҳои моликият ва ташкилотҳои, ки хизматрасонии таъминоти моддию техникӣ пешниҳод менамоянд;

- дастрасии фермерҳо ба хизматрасониҳои иттилоотию машваратӣ, малакаи дониш нисбати технологияи нав (аз ҷумла масъалаи истифодабарии устувори замин), инчунин воситаҳои истеҳсолот ва ташкили бозори чунин хизматрасонӣ (нуриҳои минералӣ ва тухмиҳо);

- дастрасӣ ба хизматрасониҳои байторӣ ва вазъи санитарияи эпидемиологӣ дар чорводорӣ, инчунин дастрасӣ ба кӯмаки техникӣ (хизматрасониҳои машваратӣ иттилоотӣ, бордоркунии сунӣ ва ғ.);

- таъминоти молиявии истеҳсолоти кишоварзӣ, дар навбати аввал бо қарз (аз ҷумла шахсоне, ки барои эҳтиёҷоти кишоварзӣ қарз мегиранд). Қарздиҳӣ дар соҳаи кишоварзӣ ва дастрас будани қарзҳо (аз ҷумла вазни қиёсии занон ва мардоне, ки барои ниёзҳои кишоварзӣ қарз гирифтаанд). Тамоюлҳои солҳои охир;

- таъмин будани истеҳсолоти кишоварзӣ бо маблағҳои гардон, дар навбати аввал бо маблағҳои қарзӣ;

- ҳаҷм ва намуди сармоягузорӣ ба соҳаи кишоварзӣ дар якҷанд соли охир;

- ҳаҷми субсидияҳои давлатӣ дар соҳаи кишоварзӣ;

- дараҷаи устувории соҳаи кишоварзӣ ба тағйироти иқлим ва хатари ҳолатҳои фавқулодда, офатҳои табиӣ;

- суғуртаи амвол, замини кишоварзӣ ва ғайраҳо дар ин самт.

§3. Саноат

32) Ҳолати кунунии соҳаи саноат аз рӯи маълумоти зерин таҳлил карда мешавад:

- фаъолияти корхонаҳои саноатӣ. Ҳиссаи воситаҳои молиявии аз корхонаҳои саноатӣ ба қисми даромади бучети шахру ноҳия воридгардида. Тамоюлҳои солҳои охир;

- ҳаҷми маҳсулоти саноатӣ;

- таҳлили вазъи воқеии корхонаҳои саноатӣ (аз рӯи иқтисодии истеҳсолӣ, таъминоти моддию техникаӣ ва ғ.);

- шумораи коргарони дар корхонаҳои саноатӣ фаъолиятдошта, (аз ҷумла занон), таъминоти корхонаҳо бо қувваи қориқ зарурии баландсифатӣ;

- ҳолати корхонаҳои саноатӣ (*дар шакли ҷадвал*);

- шарҳи вазъи таъминот бо ашёи хом, нерӯи барқ, мавҷуд будани инфрасохтори нақлиётӣ барои содироти маҳсулоти тайёр ва воридоти ашёи хом, арзёбии сатҳи фурӯши маҳсулоти истеҳсолшаванда ҳам дар бозори дохилӣ ва ҳам дар бозори хориҷӣ (иқтисодии содиротӣ);

- вобастагии истеҳсолот аз ноҳияҳо ва минтақаҳои ҳамсоя (ашёи хом, қувваи қориқ ва ғ.);

- дастрасии корхонаҳои саноатӣ ба захираҳои қарзӣ;

- сармоягузориҳо дар якҷанд соли охир ва самаранокии онҳо;

- таъсири корхонаҳои саноатӣ ба ҳолати экологии муҳити зист, аз ҷумла гармшавии глобалӣ ва истифодаи маводи саҳттаъсири захролудкунанда;

- сатҳи иқтисодии истифоданагушаи минтақа барои истеҳсолоти саноатӣ (аз ҷумла корхонаҳои хурди саноатӣ);

- муҳоҷирати дохилии аҳоли (аксаран ба шахру ноҳияҳои аз ҷиҳати саноат рушдёфта) ва фоизи аҳолие, ки дар натиҷаи муҳоҷирати дохилӣ дар ин ё он соҳаи саноат фаъолият доранд.

§4. Соҳибқориҳои хурду миёна

33) Фаъолияти соҳибқорӣ нерӯи асосии пешбарандаи рушди иқтисодии шахру ноҳия ва мақомоти худидоракунии шахраку деҳот маҳсуб мегардад, ки бевосита ба шохиси умумии маҳсулоти саноатӣ ва соҳибқорӣ таъсир мерасонад.

Таҳлили вазъи воқеии рушди соҳибқориҳои хурд ва миёна дар шахру ноҳияҳо аз рӯи ҷунин нишондиҳандаҳо ба роҳ монда мешавад:

- хиссаи умумии бахши хусусӣ дар ҳаҷми маҳсулоти саноатӣ ва хизматрасонӣ (аз рӯи соҳаҳо);
- нақши соҳибкории хурду миёна дар сохтори иқтисодиёти шаҳру ноҳия аз рӯи соҳаҳо;
- таъминоти аҳоли бо хизматрасониҳои маишӣ тавассути соҳибкории хурду миёна (устоҳонаҳои таъмир, сартарошхонаҳо, ҳаммомҳо ва дигарҳо);
- тамоюлҳои солҳои охир дар чараёни инкишофи ҳаҷми сармоягузориҳои хусусӣ;
- шумораи корхонаҳои аз нав таъсисёфта ва барҳамдодашуда;
- фоизи занон-роҳбарони корхонаҳои хурду миёна ва занон – соҳибкорони инфиродӣ;
- дастрасии корхонаҳои хурду миёна ва соҳибкорони инфиродӣ ба хизматрасониҳои иттилоотию машваратӣ ва расонидани кӯмаки моддию техникӣ ҳангоми ҳолатҳои фавқулодда ва офатҳои табиӣ;
- дастрасии корхонаҳои хурду миёна ва соҳибкорони инфиродӣ ба қарзҳо, аз ҷумла дар байни қонони соҳибкор;
- дастгирии корхонаҳои хурду миёна ва соҳибкорони инфиродӣ аз ҷониби мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ (барнома ва лоиҳаҳо, ки аз ҳисоби буҷет маблағгузорӣ мешаванд);
- шумора/фоизи корхонаҳои хурду миёна, ки меъёрҳои идоракунии муҳити зист ва дигар чораҳои коҳиш додани таъсири манфӣ ба муҳити зистро истифода мебаранд;
- шумора/фоизи корхонаи хурду миёна, ки усулҳои идоракунии сарфакоронаи муҳити зист ва дигар чораҳои коҳиш додани таъсири манфӣ ба муҳити зистро истифода мебаранд;
- таъсири муҳочирати меҳнатӣ ба рушди иқтисодии соҳибкории шаҳр/ноҳия (аз ҷумла, фоизи муҳочирони меҳнати баргашта, ки бо фаъолияти соҳибкории хурду миёна машғуланд);
- таҳлили тамоюлҳои солҳои охир;
- дараҷаи рушди инфрасохтори бонкӣ дар шаҳру ноҳияҳо.

11. БЛОКИ ИҚТИМОӢ

§1. Маориф

34) Дар соҳаи маориф нишондиҳандаҳои зерин таҳлил карда мешаванд:

- дастрасии ҳамаҷонибаи кӯдакони синни мактабӣ ба таҳсилоти ибтидоӣ;
- имконияти гирифтани таҳсилоти умумии асосӣ (синфҳои 1-9) ва бартараф намудани тафовути гендерӣ дар системаи таҳсилоти миёнаи умумӣ (синфҳои 1-11);
- тафовути гендерӣ дар системаи таҳсилоти ибтидоӣ ва миёна;
- иттилоот оид ба таҳсилоти томактабӣ, ибтидоӣ, асосӣ, миёна, миёнаи махсус ва олий (аз рӯи имконият бо истифодаи диаграммаҳо ва ҷадвалҳо);
- сатҳи саводнокии аҳолии аз 15 то 24-сола тибқи маълумоти барӯйхатгирии охиринаи аҳоли (мардон ва занон дар алоҳидагӣ);
- фарогирии кӯдакони синни аз 3 то 6 сола бо таҳсилоти томактабӣ (дар алоҳидагӣ дар боғчаҳои кӯдакона ва дар гурӯҳҳои тайёрӣ ба мактаб, шаклҳои интихобӣ (алтернативӣ) таълим);
- шумораи ҷой дар боғчаҳои кӯдакона барои як нафар кӯдак ва дараҷаи иштирок дар муассисаҳои мазкур;
- шумораи гурӯҳҳои тайёрӣ ба мактаб (шаклҳои алтернативии таълим) ва шумораи кӯдакон дар гурӯҳҳои мазкур (аз рӯи синну сол);
- фарогирии умумии кӯдакони сини муайян бо маълумоти ибтидоӣ;
- фарогирӣ бо таҳсилоти ибтидоӣ (синфҳои 1-4), яъне барои хонандагоне, ки дараҷаи аввали таҳсилоти ибтидоиро гузашта, ба сатҳи охирин (синфи 4) расидаанд (алоҳида барои духтарон ва писарон);
- таъминоти муассисаҳои таълимӣ бо хӯроки гарм, сатҳи давомоти онҳо;
- фарогирии умумии кӯдакони синну соли муайян бо таҳсилоти асосии ҳатмӣ (синфҳои 5-9). Сатҳи давомот. Таносуб ва сабабҳои тарки мактаб. Таҳлили табақабандӣ аз рӯи ҷинс;
- фарогирии умумии духтарон ва писарон ба таҳсилоти миёнаи умумӣ (синфҳои 10-11) ва таҳлили масоили гендерӣ;
- дастрасии ҳамаи табақаҳои аҳоли ба таҳсилот ва дар сурати мавҷуд будани омилҳои таъсиррасон, таҳлил намудани онҳо (ҷинс, вазъи моддӣ, забон, дурдастии манзил, вобастагӣ ва гурӯҳҳои муайяни аҳоли);
- харочот ба ҳар хонанда, муқоисаи онҳо бо нишондиҳандаҳои миёнаи ноҳиявӣ, вилоятӣ ва/ё ҷумҳуриявӣ. Дар ҳолати мавҷуд будани фарқият шарҳ додани он;
- заминаи моддию техникаи муассисаҳои таълимӣ, бахусус дар деҳот (синфхонаҳо, заминаи таълимӣ, китобҳои дарсӣ, маводи таълимӣ, компютерҳо ва ғ.);

- дастрасии ҳочатхонаҳои ба талаботи санитарӣ ва беҳдоштӣ ҷавобгӯ дар мактабҳо ва боғчаҳои кӯдакона;
- захираҳои техникӣ ва инсонӣ барои расонидани кӯмак ҳангоми ба вуқӯъ омадани офатҳои табиӣ дар мактабҳо ва боғчаҳои кӯдакона;
- таъмин будани муассисаҳои таълимӣ бо омӯзгорон. Ҳайати гендерии омӯзгорон ва дараҷаи таҳассусии онҳо;
- вазъи омӯзиши забони давлатӣ дар нуқтаҳои аҳолинишине, ки дар онҳо аққалиятҳои миллӣ зиндагӣ мекунанд;
- мавҷуд будани курсҳои махсус ва сифати таълими меҳнат дар муассисаҳои таҳсилоти миёна. Дониш ва малакаҳои асосие, ки хонандагон барои давом додани таҳсил дар муассисаҳои касбӣ техникӣ ба даст овардаанд;
- бо техникаи компютерӣ таъмин будани мактабҳо ва дастрасӣ ба Интернет (тибқи меъёр 1 компютер барои 15 хонанда);
- фарогирии кӯдакони маъҷуб бо таҳсилот. Маълумоти фарогир ё фарогирифтани кӯдакони маъҷуб ба низомии асосии таҳсилот;
- иштироки хонандагони шаҳр/ноҳия/ҷамоат дар олимпиадаҳои сатҳҳои гуногун;
- чараёни инкишофи тағйироти таносуби ғоизи хатмкунандагони мактабҳо (писарон, духтарон), ки ба муассисаҳои таълимии олии ва касбӣ техникӣ дохил шудаанд. Таносуби писарон ва духтарон ҳангоми қабул шудан ва ба итмом расонидани таҳсил дар омӯзишгоҳҳои касбӣ техникӣ, ки дар ҳудуди шаҳр/ноҳия воқеанд;
- кӯмаке, ки ба духтарон ва писарон барои давом додани таҳсил расонида мешавад (шумораи донишҷӯёне, ки тибқи квота таҳсил мекунанд барои давом додани таҳсил дар доираи барномаҳои давлатӣ, минтақавӣ ё маҳаллӣ ба онҳо кӯмак пешниҳод шудааст);
- мавҷуд будани курсҳои таълимӣ барои муҳочирони меҳнатӣ (эҳтимолӣ) ва иттилоот дар бораи чараёни инкишофи бо ҷои кор таъмин намудани хатмкунандагони курсҳо (ки аз сифат ва эътирофи таҳсилоти касбӣ шаҳодат медиҳад);
- мавҷуд будани аттестатсияи давлатии малакаҳои касбӣ ва таҷрибаи ҳам ҳайати омӯзгорон ва ҳам хонандагони муассисаҳои касбӣ техникӣ;
- чараёни инкишофи бо кор таъмин намудани ҷавонон дар муассисаҳои таълимӣ, ки дорой маълумоти олии ва касбӣ техникӣ шудаанд (ғоизи кадрҳои таълимдодашудае, ки пас аз таҳсилот ба ҳеҷ кучо намераванд);
- мавҷудияти низомии тарбияи экологӣ дар ҳамаи зинаҳо (томактабӣ, мактаб, миёнаи касбӣ ва олии).

§2. Соҳаи тандурустӣ

35) Соҳаи тандурустӣ аз рӯи чунин нишондиҳандаҳо таҳлил карда мешавад:

- ҳолати кунунии соҳа (*шарҳи мухтасари соҳа*)

- давомнокии ҳаёти миёнаи мардон ва занон;

- намуди бемориҳои паҳншуда дар байни аҳолии маҳаллӣ ва сабабҳои пайдоиши онҳо;

- таъминот бо суғуртаи тиббӣ.

а) Солимии модар ва кӯдак

- сатҳи фавти кӯдакони синни то 5-сола (ба 1000 зиндатаваллуд). Сатҳи фавти кӯдакони то 1-сола (ба 1000 зиндатаваллуд). Эмкунии кӯдакон (кӯдакони синни то 1-сола, аз сурхакон, дифтерия ва полиомиелит);

- ҳиссаи кӯдакони синни то 5-сола бо вазни нокифоя. Мушкилии физиогии комили кӯдакон;

- сатҳи фавти модарон (ба ҳар 100 ҳазор зиндатаваллуд). Таваллуд дар муассисаҳои тиббӣ ва хона. Дастрасии занон ба нигоҳубини антенаталӣ ва хизматрасониҳои касбӣ ҳангоми таваллуди кӯдак.

б) Бемориҳои сирояткунанда

- таҳлили чараёни инкишофи ҳолати бемориҳои сироятӣ дар якҷанд соли охир;

- шумораи ҳолатҳои бақайдгирифташудаи сирояти вируси норасоии масъунияти одам (ВНМО), баҳусус дар байни аҳолии аз 15 то 24-сола ва шумораи умумии онҳо аз рӯи фоиз. Фоизи шахсоне, ки дорои вируси норасоии масъунияти одам ва ба АРВ-терапия эҳтиёҷдошта. Паҳншавии сирояти вируси норасоии масъунияти одам дар байни нашъамандон ба воситаи сӯзандору;

- шумораи ҳолатҳои бақайдгирифташудаи бемориҳои сироятии вируси норасоии масъунияти одам, бемориҳои тавассути алоқаи чинсӣ гузаранда аз рӯи хусусиятҳои мавсимии муҳочират (муваққатӣ, мавсимӣ ва доимӣ) ва бо роҳхат (муҳочирати дохилӣ, хоричӣ, иммигрантсия). Нишондиҳандаҳои вазъи саломатии муҳочирон ва дастрасӣ ба хизматрасониҳои мухталифи тиббӣ. Сифати ташхис ва табобат. Шарҳи мухтасари вазъият ва тамоюлҳо;

- сатҳи фавт дар байни муҳочирон ва аъзои оилаи онҳо аз бемориҳои вобаста ба сирояти вируси норасоии масъунияти одам, сил ва ғайра;

- мавҷуд будани “утоқҳои дӯстӣ” дар шаҳр/ноҳияҳо. Намудҳои кӯмакҳои ба аҳоли ва муҳочирон расонидашаванда, баҳусус оид ба

масъалаҳои вируси норасоии масъунияти одам ва бемориҳои тавассути алоқаи чинсӣ гузаранда. Шумораи мурочиат ба “утоқҳои дӯстӣ” ва самаранокии кӯмаки бевосита ва иттилоотию машваратӣ;

- бемории сил ва сатҳи ғавт аз он (ба 100 ҳазор аҳоли). Фоизи ҳолатҳои гирифторшавӣ ба бемории сил, ки ошкор гардида, бо усули курси кӯтоҳмӯҳлати назорати бевосита (DOTS) таъбибат шудаанд;

- бемориҳои варача ва сатҳи ғавт аз он (ба 100 ҳаз. нафар аҳоли). Истифодаи тӯрҳои зиддиҳомӯшак бо инсектитсидҳои коркардшуда;

- бемориҳои домана, исҳоли хунин, дарунрав ва сатҳи ғавт аз онҳо (ба 100 ҳаз. нафар аҳоли);

- бемориҳои аз газидани ҳайвонот ва аз об гузаранда (ба 100 ҳазор нафар аҳоли);

- бемориҳои гелминтоз (кирми рӯдаву меъда ба 100 ҳаз. нафар аҳоли). Ҳолати ташҳиси беморон, махсусан дар байни кӯдакон ва наврасони то 14 сола.

в) Ташкили системаи тандурустӣ

- вазъи кӯмаки аввалияи тиббию санитарӣ бо диққати махсус ба деҳот, афзоиши дастрасӣ ба он, алоқамандии он бо хизматрасониҳои беморхона ва чараёни инкишофи маблағгузори кӯмаки аввалияи тиббию санитарӣ;

- ҳолат ва самаранокии низоми идоракунии ва маблағгузори дигар муассисаҳои тиббии шаҳр/ноҳия (аз ҷумла дармонгоҳҳо, стансияҳои кӯмаки ғаврии тиббӣ, беморхонаҳо);

- таъминоти муассисаҳои кӯмаки аввалия ва дуҷумдараҷаи тиббӣ бо кадрҳо, бахусус дар минтақаҳои дурдасти деҳот. Усулҳои ҳавасмандгардонии кормандони тиб;

- саҳми баҳши хусусӣ дар системаи тандурустии шаҳр/ноҳия;

- имконият ва омодагии система барои расонидани ёрии аввалиндараҷа ҳангоми ҳолатҳои ғавқулӯда (масалан, дар сурати омодабоши умумӣ; дар истиқоматгоҳи умумӣ).

- мучаҳҳазӣ ва самаранокии низоми безаргардонии партовҳои хавфнокӣ тиббӣ дар назди муассисаҳои таъбибатӣ;

- мавҷудият ва самаранокии кори системаи обтозакунии канализатсияи муассисаҳои таъбибатӣ;

- фарогирии аҳоли ба суғуртаи тиббӣ.

г) Иштироки ҷомеа дар ҳалли масъалаҳои ҳифз ва таҳкими саломатӣ

- огоҳ будани аҳоли оид ба сабабҳои бемориҳои иҷтимоию муҳим ва чораҳои пешгирикунанда;

- сатҳи иштирок ва сафарбаркунии аҳоли барои ҳалли масъалаҳои ҳифз ва таҳкими саломатӣ;

- мавҷуд будани ташаббуси иҷтимоӣ оид ба беҳдошти солимии аҳоли;

- маълумот оид ба гурӯҳҳои ихтиёриён (ё робита бо гурӯҳҳои ёрии аввалиндараҷаи Ҷамъияти Ҳилоли Аҳмади Тоҷикистон) барои расондани ёрии аввалиндараҷаи хангоми ҳолатҳои фавқулодда ва офатҳои табиӣ.

§3. Ҳифзи иҷтимоӣ

36) Хангоми таҳлили соҳаи ҳифзи иҷтимоӣ чунин нишондиҳандаҳо ба инобат гирифта мешаванд:

а) Таъмин намудани сатҳи ҳадди ақали даромад:

- қараёни инкишофи афзоиш ё пастшавии сатҳи расмии бекорӣ дар шаҳр/ноҳия/ҷамоат, аз ҷумла дар байни занон ва мардон. Ҳиссаи занони дар баҳши ғайрикишоварзӣ машғулбуда. Самарабахшии низоми мавҷудаи дастгирии бекорон;

- дастрасии бекорон ба қарзҳои бефоиз ва имтиёзнок дар шаҳр/ноҳияҳо/ҷамоат;

- музди меҳнати ҳадди ақал ва тақсмоти дараҷаи он аз рӯи бахшҳои иқтисодӣ. Қобилияти харидории маоши ҳадди ақал;

- арзёбии миқёси муҳочирати меҳнатӣ ва нақши он дар таъмини даромади аҳоли (аз ҷумла хусусиятҳои гендерӣ, таҳлил аз рӯи «шаҳр-ноҳия-деҳа», таъсири мусбии муҳочират ва мушкилоти иҷтимоии алоқаманд бо муҳочирати меҳнатӣ). Низоми мавҷудаи дастгирии муҳочирати меҳнати қонунӣ (аз ҷумла, масъалаҳои вобаста ба шуғл ва бекорӣ). Вазъи иҷтимоии муҳочирони меҳнатӣ ва аъзои оилаҳои онҳо (аз нуқтаи назари ҳуқуқӣ, иҷтимоӣ, иқтисодӣ ва дигар хизматрасониҳои муҳими иҷтимоӣ);

б) Таъминот бо нафақа ва хизматрасониҳои иҷтимоии калонсолон ва шахсони имкониятҳои маҳдуд:

- ҳаҷм ва қараёни инкишофи пардохти нафақа. Қобилияти харидории ҳаҷми миёнаи нафақа;

- самаранокии системаи ташкили кӯмак ба шахсони танҳо ва калонсолоне, ки аз наздикон ва хешу табор ҷудо зиндагӣ мекунанд;

- самаранокии системаи ташкили кӯмак ба шахсони имкониятҳои маҳдуд, аз ҷумла дастрасии онҳо ба воситаҳои нақлиёт ва дигар воситаҳои ёрирасон. Системаи дастгирӣ ва таълими кӯдакон бо имкониятҳои маҳдуд;

- самаранокии низоми таъминот бо суғуртаи иҷтимоӣ.

в) Ҳифзи иҷтимоии кӯдакон:

- таҳлил намудани ташкили системаи ҳифзи кӯдакони осебпазир: кӯдакони бепарастор, кӯдакони маъҷуб ва кӯдаконе, ки ҳуқуқвайронкунӣ содир кардаанд ва ё таҳти хавфи ҳуқуқвайронкунӣ қарор доранд;

- маълумот оид ба кӯмакрасонии сохторҳои мавҷуда (шуъбаи хизматрасонии иҷтимоӣ дар хона ва шуъбаи маориф) вобаста ба ҳолати кӯдакон дар муассисаҳои будубоши доимӣ, таҳлил намудани вазъи оилаҳои онҳо ва нишон додани роҳҳои баргардонидани кӯдакон ба волидайнӣ биологиашон;

- нишон додани мақомоти васоят ва парасторӣ дар сатҳи шаҳру ноҳия ва оилаҳои, ки кӯдакони бепарасторро парасторӣ мекунанд ва нишон додани роҳҳои пешгирии кӯдакон аз муассисаҳои будубоши доимӣ, самаранок ба роҳ андохтани механизмҳои васоят/ парасторӣ/ фарзандхонӣ дар сатҳи ноҳия;

- шумораи кӯдакони маъҷуб ва таъмин будани онҳо бо нафақаи маъҷубӣ;

- муайян намудани кӯдакон аз оилаҳои камбизоат ва таъмини кӯмаки молиявӣ ва моддӣ ба ин оилаҳо;

- шумораи аҳолии суғуртаи иҷтимоӣ дошта;

- ҳолати муассисаҳои махсусгардонидашуда, ки дар онҳо кӯдакони бепарастор истиқомат мекунанд ё таълим мегиранд.

г) Кӯмаки иҷтимоӣ ба табақаҳои камбизоати аҳоли:

- маълумот оид ба хизматрасонии иҷтимоӣ дар хона барои кӯдакони маъҷуб дар сатҳи шаҳру ноҳия ва ҷамоатҳо;

- маълумот оид ба рӯйхати кӯдакони маъҷуб, ки ба кӯмаки иҷтимоӣ ниёз доранд ва дар асоси Низомномаи шуъбаи хизматрасонии иҷтимоӣ пешниҳоди хизматрасонии мунтазам ба ин кӯдакон;

- шумораи кӯдакони маъҷубе, ки ба марказҳои рӯзона барои офиятбахшӣ, ба муассисаҳои табобатӣ ва макотиби таҳсилоти ҳамагонӣ дар асоси Консепсияи таҳсилоти фарогир фиристода шудаанд;

- шумораи кӯдакони ба воситаҳои нақлиёт ва дигар воситаҳои ёрирасон бо назардошти захираҳои маҳаллӣ ва ҷалби кӯмакҳои техникӣ аз ҷониби ташкилотҳои маҳаллӣ ва байналмилалӣ дастрасӣ ёфтаанд;

- шумораи ниёзмандон, намуд ва ҳаҷми кӯмаки пешниҳодшуда;

- самаранокии системаи ташкилдиҳии кӯмак ба табақаҳои камбизоати аҳоли;

- шумораи оилаҳо/нафароне, ки аз офат осеб дида, кӯмаки иҷтимоӣ гирифтанд.

Дигар гурӯҳҳои аҳолии аз кӯмаки иҷтимоӣ маҳрумбуда (агар чунин гуруҳҳо бошанд), ки ба кӯмак эҳтиёҷ доранд. Дастгирии иҷтимоии онҳо.

§4. Фарҳанг, фароғат, варзиш ва сайёҳӣ

37) Ҳангоми таҳлил намудани соҳа чунин самтҳои зерин ба инобат гирифта мешаванд:

- мавҷудият ва ҳолати инфрасохтори фарҳангию маърифатӣ (мактабҳои мусиқӣ, мактабҳои санъат, китобхонаҳо ва ғ.);

- мавҷудият ва ҳолати инфрасохтори фарҳангию маърифатӣ (кинотеатрҳо, хонаҳои фарҳангӣ, клубҳо, бахусус дар деҳот ва ғ.) ва инфрасохтори варзишию солимгардонӣ (варзишгоҳҳо, толорҳо ва бахшҳои варзиш, омода будани онҳо);

- ҳолати мероси фарҳангӣ дар шаҳр/ноҳия (ёдгориҳои фарҳангӣ, осорхонаҳо, ёдгориҳои табиӣ ва ғ.) ва дастгирии рушди сайёҳии алоқаманд ба онҳо.

- мавҷуд будани минтақаҳои сайёҳии фароғатӣ ва инфрасохтор;

- дастрасии аҳоли ба иншооти варзишӣ;

- мавҷудият ва ҳолати инфрасохтори иншооти варзишию солимгардонӣ (варзишгоҳҳо, толорҳо ва бахшҳои варзиш, омода будани онҳо ва ғ.) ва истифодаи онҳо ба сифати майдонҳои яқвақтаина дар сурати ба вучуд омадани ҳолатҳои фавқулодда ва офатҳои табиӣ.

12. БЛОКИ ИНФРАСОХТОР

§1. Ҳоҷагии манзилию коммуналӣ ва хизматрасонӣ

38) Барои муайян намудани шароити кунунии соҳа маълумотҳои зерин зарур аст:

- дастрасӣ ба оби нӯшокӣ бо тақсимот аз рӯи ҷамоатҳо барои шаҳру ноҳияҳо ва барои ҷамоатҳо аз рӯи маҳаллаҳо. Таъминоти аҳоли бо оби ошомиданӣ бо ҳисоби фоиз;

- сифати безаргардонии оби нӯшокӣ, обод кардани минтақаҳои ҳифзи санитарӣ, манбаъҳои об ва иншооти асосии обтаъминкунӣ;

- самаранокии низоми мавҷудаи ташкили идоракунии оби нӯшокӣ ва ташноб (аз ҷумла, ташкилотҳои ҷамъиятӣ, шаклҳои моликияти онҳо, дараҷаи иқтисодии техникаӣ, системаи ҷенкунии истифодаи об ва ҷамъоварии пардохтҳо). Огоҳии аҳоли дар бораи ҳуқуқҳои худ ҳамчун истифодабарандагони об;

- дастрасии аҳоли ба хизматрасониҳои асосии санитарӣ. Шабакаҳои мавҷудаи ташноб, обҳои корез ва иншооти обтозакуни. Дастрасӣ ба шабакаи ташноб дар деҳот ва шаҳрҳо (фоизи аҳолии ба об дастрасбуда). Мавҷудият ва ҳолати иншооти обтозакуни. Мавҷудият ва ҳолати безараргардони партовҳои саҳти маишӣ. Чамбоварӣ ва безараргардони партовҳои саҳти маишӣ. Чамбоварӣ ва безараргардони партовҳои хавфнок. Мавҷудияти партовгоҳҳои ҷавобгӯ ба талаботҳои санитарии эпидемиологӣ ва меъерҳои экологӣ. Шумораи партовгоҳҳои бесоҳиби маҳвардашуда (ҳар ноҳия оиди ин масъала комиссия махсус дорад);

- дастрасӣ ба хизматрасонии гармиаъминкуни (мутамаказ, мухтор);

- мавҷудияти таҷҳизоти махсус (обанборҳои сайёр) ё техникаи махсус (обкашакҳо) барои таъмин намудани оби нӯшокӣ дар сурати сар задани ҳолатҳои фавқуллода ва офатҳои табиӣ.

- таҳлили омилҳои, ки дар мавриди истифодаи манбаҳои оби ошомидани ва обёрикунии заминҳо эҳтимолияти муноқиша байни истифодабарандагони мухталифро ба миён меоранд.

§2. Таъминоти барқ

39) Ҳолати соҳа аз рӯи чунин нишондиҳандаҳо таҳлил мешавад:

- дастрасии аҳоли ба нерӯи барқ;

- низоми идоракунии таъминоти барқ (аз ҷумла ташкилотҳои таъминкунанда ва вазъият/иқтисодии онҳо, ҳолати инфрасохтор, қатъгардидани барқ, тарифҳо ва чамбоварии пардохтҳо, қарздорӣ аҳоли, истифодаи нерӯгоҳҳои оби барқӣ ва манбаҳои эҳёшавандаи энергия дар деҳот (гидроэнергетикаи хурд, истифодаи нерӯи офтоб, биомасса, бод, нерӯи геотермалӣ);

- имкониятҳои истифодаи нерӯгоҳҳои барқи обии хурд ва манбаҳои эҳёшавандаи энергия дар деҳот;

- таҳлили омилҳои, ки дар мавриди истифодаи воситаҳои таъминкунандаи нерӯи барқ (трансформатор, хатҳои интиқоли барқ ва ғ.) эҳтимолияти муноқиша байни истифодабарандагони мухталифро ба миён меоранд.

§3. Таъмини газ

- дастрасии аҳоли ба гази табиӣ;

- усулҳои асосии гармкунӣ, ки аҳоли истифода мебарад (аз ҷумла самаранокии онҳо ва таъсири истифодабарии онҳо ба муҳити зист).

§4. Манзил

- таъминоти аҳоли бо манзил;
- ҳолат ва низоми хизматрасонии фонди манзил дар биноҳои бисёрхучрагӣ;
- таъминоти манзил бо системаҳои гармидиҳӣ;
- теъдоди хонаҳои истиқоматии дар мавзёҳои хавфнок ҷойгирбуда, ки ба эвакуатсияи таъҷилий эҳтиёҷ доранд.

§5. Дигар хизматрасониҳои коммуналӣ

- низоми ташкили ҷамъоварӣ, баровардан ва гӯронидани партовҳои саҳти маишӣ (аз ҷумла, тақсимот аз рӯи ҷамоатҳо);
- ободонӣ, кабудизоркунӣ ва равшансозии ҳудудҳо.

§6. Нақлиёт ва коммуникатсия

40) Дар ин марҳила таҳлил ва баррасии масъалаҳои зерин гузаронида мешавад:

- дастрасии аҳоли ба инфрасохтори роҳҳо. Ҳолат ва истифодабарии роҳҳо (сармоягузорӣ, таъмир ва нигоҳдории роҳҳо);
- дастрасии аҳоли ба хизматрасонии нақлиётӣ (ҷамъиятӣ ва хусусӣ);
- шумораи воситаҳои нақлиёти бақайдгирифташуда;
- истифода бурдани намудҳои аз ҷиҳати экологӣ тозаии нақлиёт;
- партовҳои газӣ аз нақлиёт (дар сурати мавҷуд будани маълумот);
- шумораи ҳолатҳои саддамавӣ ва беҳтаршавии ҳолати бехатарӣ дар роҳ;
- миқдори дастгоҳҳои телефонҳои доимӣ ва мобилӣ ба 1000 нафар;
- дастрасии аҳоли ба Интернет;
- таъминоти муассисаҳои давлатӣ ва ҷамъиятӣ бо компютер ба 1000 корманд;
- дастрасии аҳоли ба васоити ахбори омма ва фарогирии онҳо (телевизион, радио, рӯзномаю маҷалаҳо);
- мавҷудияти васоити коммуникатсионӣ ҳангоми олатҳои фавқулодда;
- мавҷуд будани институтҳои ҷомеаи шахрвандӣ, самти фаъолияти онҳо ва аъзои онҳо (фарогирии аҳоли аз рӯи фаъолият).

13. ОМОДАГӢ БА РАФӢИ ОФАТӢОИ ТАБИӢ, ОГОӢКУНӢ ВА ПАСТ НАМУДАНИ ХАТАРИ БА ВУӢУД ОМАДАНИ ОНӢО

41) Барои муайян намудани омодагӣ ба офатҳои табиӣ, инчунин банақшагирии вазифаҳо ва нишондиҳандаҳо дар ин соҳа таҳлили масъалаҳои зерин муҳим аст:

- зарурати муайян намудани нуқтаҳои аҳолинишин ва иншооти инфрасохторие, ки бештар таҳти таъсири офатҳои табиӣ қарор доранд, инчунин гурӯҳҳои бештар осебпазири аҳоли. Мавҷуд будани инфрасохтор/иншоот барои кам намудани хатари офатҳои табиӣ (чунончӣ, мавҷудияти иншооти муҳофизат аз сел, обхезӣ дар иншооти гидротехникӣ барои паст намудани хатари офатҳои табиӣ алоқаманд бо об);

- муайян намудани фаъолияти хоҷагӣ ё аҳолие, ки хатари офатҳои табииро дар маҳал зиёд мекунад;

- таҳлили нақшаҳои кӯчонидан ва рӯйхати чорабиниҳои пешгирикунанда оид ба кам намудани имкониятҳои оқибати офатҳои табиӣ;

- мавҷудияти низоми огоҳкунии пешакӣ ва эътино ба офатҳои табиӣ ва ҳолатҳои фавқулодда;

- муайян намудани иқтисодии шаҳр/ноҳия дар доираи салоҳиятҳои худ оид ба гузаронидани чорабиниҳои омодагӣ ба офатҳои табиӣ, огоҳкунӣ ва эътино ба онҳо (аз ҷумла, маълумот дар бораи хатарҳои мавҷуда дар шаҳр/ноҳия, дар сохторҳои давлатӣ ва аҳоли; захираҳои моддӣ ва инсонӣ барои эътино ба ҳолатҳои табиӣ бавуқӯъомада, захираи хӯрокворӣ, ҳамкориҳои бароҳмондашуда бо сохторҳои дахлдор, ки дар эътино ба офатҳои табиӣ ва ҳолатҳои фавқулодда иштирок мекунад);

- ташкили низоми мониторинг ва назорати хавфи офати табиӣ дар минтақа ва самаранокии он.

14. БЕХАТАРИИ МУҲИТИ ЗИСТ

42) Таҳлили ҳолати воқеии муҳити зист бояд дар асоси натиҷаҳои мониторинги вазъи муҳити зисти минтақаи мазкур гузаронида шавад ва масъалаҳои зерин ба инобат гирифта шаванд:

- таъмин намудани устувории муҳити зист дар минтақа;

- таҳлили потенциали истифодаи оқилонаи захираҳои табиӣ минтақа барои рушди устувори он;

- риоя намудани талаботи қонунгузори ҚТ ва ҳуҷҷатҳои байналмиллалӣ оид ба соҳаи ҳифзи муҳити зист аз ҷониби ҷумҳурии баимзорасида;

- масъалаҳои асосии экологӣ (проблемаҳои асосии экологии минтақа), аз ҷумла манбаъҳои асосии ифлосшавӣ ва таназзули (деградатсия) муҳити зист (атмосфера, об ва замин, олами наботот ва ҳайвонот) бо дарназардошти

натичаҳои мониторинг ва арзёбии ҳолати онҳо, инчунин хатарҳое, ки бо тағйироти иқлим алоқаманданд;

- арзёбӣ ва дастрасии ҷангалзорҳо ва ҳудудҳои табиӣ махсус муҳофизатшаванда ва рекреатсионӣ дар ҳудуди минтақа ва мониторинги ҳолати онҳо дар солҳои охир (камшавӣ/васеъшавии масоҳати ҷангалзор, ҳифз намудани мухталифоти биологӣ);

- манбаъҳои асосии фишор ба захираҳои табиӣ (аз ҷумла саноати истихроҷи маъдан, буридани ғайриқонунии ҷангалзор ва шикори ғайриқонунӣ ва ҳок., инчунин оқибатҳои онҳо (масалан, ифлосшавӣ аз саноати истихроҷи маъдан, эрозияи замин, тамомшавии захираҳои табиӣ, аз байн рафтани гуногунии биологӣ ва ҳок.);

- омилҳои асосии экологие, ки ба муҳочират, саломатӣ ва маҳсулнокии меҳнат таъсир мерасонанд;

- осебпазирии ноҳия/шаҳр/ҷамоат ба омилҳои зараровари муҳити зист ва хатарҳои тағйироти иқлим, аз қабилӣ хушксолӣ, обҳезӣ, ва ярҷ;

- сабабҳои экологии норасоии хӯрок (масалан, замини камҳосил, моҳидорӣ назоратнашаванда ва ғ.);

- таҳлили сарчашма ва ҳаҷми маблағгузори чорабиниҳои ҳифзи муҳити зист дар минтақа;

- ташкили системаи мониторинг ва назорати вазъи муҳити зист дар минтақа ва самаранокии он;

- тадбирҳои ҳифзи муҳити зист дар шаҳру ноҳияҳо (шаҳраку ҷамоатҳо);

- таҳлили масъалаҳои экологӣ дар ҳамаи соҳаҳо, бо назардошти махсусияти онҳо ва тартиб додани нақшаи чорабиниҳои зарурӣ;

- таҳияи паспорти экологии ноҳия;

- таҳлили чорабиниҳо оиди маълумотнокӣ ва маърифати аҳоли бо дарназардошти ҷалби сохторҳои давлатӣ, хусусӣ, ҷамъиятӣ ва ғайридавлатӣ дар ин чорабиниҳо.

15. ЗАМИНАИ ЗАХИРАВӢИ РАВАНДИ ИДОРАКУНИИ РУШДИ ИҶТИМОӢЮ ИҚТИСОДИ

43) Ҳангоми ҳалли масъалаҳои рушди шаҳру ноҳияҳо, ҷамоатҳо дар қатори нишондиҳандаҳои иҷтимоӣ, иқтисодӣ ва экологӣ ба инобат гирифтани масъалаҳои ташкилӣ муҳим мебошад. Масъалаҳои ташкили низоми идоракунӣ ва қабули қарорҳо, бахусус истифодаи захираҳо ва иқтисодии воҳидҳои ҳудудӣ- маъмуриро инъикос менамояд.

44) Идоракунии стратегии раванди рушди иҷтимоию иқтисодӣ имконият медиҳад, ки захираҳои меҳнатӣ, табиӣ, истехсолӣ, сармоявӣ, инфрасохторӣ ва молиявиро мақомоти маҳаллӣ ва шарикони рушд дар татбиқи барномаи рушд сафарбар намоянд.

§1. Низоми идоракунии

45) Барои муайян кардани вазифа ва чорабиниҳои низоми идоракунии ҷиҳати баланд бардоштани иқтидори шаҳр/ноҳия/ҷамоатҳо аз рӯи қисмҳои зерин таҳлил гузаронидан зарур аст:

- низоми ӯҳдадориҳои дарозмӯҳлати шӯъбаҳои мушаххас ва ашхоси расмӣ (шарҳи уҳдадориҳои функционалии онҳо ва ғ.) барои таҳия, татбиқ (аз ҷумла таҳия намудан ва татбиқи лоиҳаҳои соҳавӣ) ва мониторинг ва арзёбии барнома ва нақшаи рушд;

- системаи ҷамъоварӣ ва таҳлили маълумоте, ки имконият медиҳад рафти иҷроиши барномаҳои рушди шаҳр/ноҳия/ҷамоат бо дарназардошти нишондиҳандаҳои муайяншаро ба таври самаранок муайян намояд (шакли усули ҷамъоварии маълумот, таҳрири он ва истифода дар раванди қабули қарор, автоматикунории раванди мазкур ва таъминот бо захираҳои моддию техникаӣ);

- мавҷуд будани заминаи техникаӣ ва кадрҳои баландихтисос (умуман, мутахассисони идоракунии ва бахусус соҳавӣ) барои таҳия ва татбиқ (аз ҷумла, таҳия ва татбиқи лоиҳаҳои соҳавӣ) ва мониторинги барнома ва нақшаи рушд;

- ташкили ҳамкории иҷтимоӣ бо бахши хусусӣ ва ҷомеаи шаҳрвандӣ. Низоми алоқа ва робитаи мутақобила бо шарикон ва ҷомеаи шаҳрвандӣ;

- ин омилҳо берун аз салоҳияти мақомоти идоракунии шаҳр/ноҳия мебошанд, аммо ҳалли онҳо барои беҳтар намудани таҷрибаи идоракунии раванди рушди иҷтимоию иқтисодӣ дар сатҳи шаҳр/ноҳия/ҷамоат муҳим аст.

16. МАБЛАҒГУЗОРИИ БАРНОМА ВА НАҚШАҲОИ ИНКИШОФ

46) Маблағгузории барнома ва нақшаҳои инкишоф аз ҳисоби бучети маҳаллӣ ва ҷумҳуриявӣ, сармояҳои хориҷию дохилӣ (соҳибқорони ватанӣ) ва манбаҳои ғайрибучетӣ таъмин карда мешавад.

Ба манбаҳои ғайрибучетӣ, ки барои маблағгузории барнома ва нақшаҳои инкишоф ҷалб карда мешавад, инҳо дохил мешаванд:

- саҳми шарикони рушд дар иҷрои барнома ва нақша;

- пардохти мақсаднок аз Ҷоидаи корхонаҳои манфиатдор дар иҷрои барнома ва нақшаҳои инкишоф;
- қарзҳои бонкӣ;
- маблағи фондҳо ва ташкилотҳои ҷамъиятӣ;
- сармояи инвесторҳои хориҷӣ, ки дар иҷрои барнома ва нақшаҳои инкишоф манфиатдоранд ва ё ҷорабиниҳои алоҳидаи онҳо;
- кӯмаки ихтиёрии муҳоҷирони меҳнатӣ;
- дигар пардохтҳо.

47) Сармоягузори хориҷӣ метавонанд дар асоси иштироки ҳиссаӣ, барнома ва нақшаҳои инкишофро маблағгузорӣ намоянд. Ҷалби сармояи хориҷӣ вобаста ба амалигардонии он мутобиқи қонунгузори амалкунанда ба анҷом расонида мешавад.

48) Ҳангоми таҳияи стратегия, барнома ва нақшаҳои инкишоф асосноккунии талаботи умумӣ бо захираҳои барои амалӣ намудани ҳамаи ҷорабиниҳои он (бо дарназардошти ҷорабиниҳои таъминшуда) ва ба инобат гирифтани дурнамои сатҳи таваррум, тағйирёбии қурби мубодилавии сомонӣ нисбати доллар ва дигар асъорҳо, инчунин ба инобат гирифтани дигар омилҳо зарур аст.

48.1 Аз маҷмӯи лоиҳаҳо, ки дар барнома ва нақшаҳои инкишоф дарҷ карда мешаванд, 65 Ҷоизи шумораи онҳо бо сарчашмаи маблағгузори муайян бошанд. Лоиҳаҳои боқимонда дар давоми татбиқи барнома ва нақшаи инкишоф мавриди ҷустуҷӯи маблағгузорӣ қарор дода шаванд.

49) Асосноккунии сохтори манбаъҳои маблағгузорӣ аз ҳисоби рӯйхати ҳаҷми маблағгузорӣ аз рӯи манбаъҳои алоҳида (манбаъҳои ғайрибуҷетӣ аз рӯи намудҳои алоҳида) ба роҳ монда мешавад.

50) Аз рӯи манбаъҳои маблағгузорӣ баҳисобгирии воситаҳои ғайрибуҷетӣ ва асосноккунии молиявии он лозим аст, ки метавонад ҳаҷми пешбинишавандаи маблағгузори тасдиқ намоянд. Ба чунин асосноккунии метавонад созишнома ва дигар ҳуҷҷатҳои тасдиқкунанда оид ба мақсадҳо ва субъектҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо ширкатҳои ватанӣ ва хориҷӣ дохил шаванд.

51) Талабот ба маблағгузори ҷорабиниҳои барнома ва нақшаҳои инкишоф аз рӯи манбаъҳои маблағгузорӣ дар Бизнес-нақшаи барнома ё худ занҷири мантиқӣ дарҷ карда мешавад.

52) Бояд зарурати механизми идоракунии захираҳои молиявии барнома ва нақшаҳои инкишоф дарҷ карда шавад.

§1. Таъминоти молиявию бучетӣ

53) Гузаронидани таҳлили қисми даромад ва хароҷоти бучети маҳаллӣ (бо дарназардошти гурӯҳбандии вазифавӣ ва иқтисодӣ) ва арзёбии талаботи молиявӣ барои татбиқ намудани барнома ва нақшаҳои инкишоф аз рӯи соҳаҳо.

54) Барои пешбинӣ намудани даромадҳои молиявӣ барои давраи миёнамӯҳлат на танҳо таҳлили вазъи кунунии ҷамъовариҳои андоз барои 3-4 соли охир, балки маълумот дар бораи ғоизии маблағҳои ба бучети маҳаллӣ аз ҳисоби андозҳои танзимшаванда пардохтшуда низ зарур аст (метавонад дар шакли ҷадвал бошад).

Инчунин, гузаронидани таҳлили лоиҳаи бучети маҳаллӣ барои солҳои минбаъда бо мақсади муайян намудани маблағгузориҳои лоиҳаҳои афзалиятноки ба барнома ва нақшаҳои инкишоф воридгардида (таҳлили бақияҳои озод ва даромадҳои иловагӣ ба бучет ва фонди захиравӣ) зарур мебошад.

§2. Вазифаҳои беҳтар намудани таъминоти захиравии идоракунии рушди иҷтимоию иқтисодӣ

55) Дар ин қисм муайян кардани вазифаҳои иловагӣ барои рушди иқтисодии шаҳр/ноҳия/ҷамоат дар соҳаи идоракунии рушди иқтисодию иҷтимоӣ (умуман ҳам барои системаи идоракунии ва ҳам барои таъминоти молиявию бучетии раванди татбиқи барнома ва нақшаи рушд) ба роҳ монда мешавад.

16. НИЗОМИ МОНИТОРИНГ ВА АРЗЁБӢ

56) Яке аз унсурҳои муҳими низоми идоракунии татбиқи барнома ва нақшаҳои инкишоф системаи мониторинг ва арзёбӣ аст. Он барои пайгирии ҷараёни корҳо ва таҳлили натиҷаҳои ба дастмада, ошкор намудани таҷрибаи мусбӣ андӯхта ва мушкилоти мавҷуда дар татбиқи барнома истифода мешавад. Низоми мониторинг ва арзёбӣ алоқамандии мунтазами байни сиёсати қабулғадида ва натиҷаи иҷроиши онро таъмин менамояд.

57) Низоми мониторинг ва арзёбӣ ҳалли масъалаҳои зеринро ифода мекунад:

- вазифаҳо ва принципҳои асосии мониторинг ва арзёбӣ;
- муайян намудани объекти мониторинг ва арзёбӣ;
- воситаҳои мониторинг (чӣ тавр ва дар кадом мӯҳлат мониторинг ва арзёбӣ гузаронида мешавад);

- ташкили низоми “бозхурд” (воридсозии тағйиротҳо ба рафти иҷрои Барнома дар асоси мониторинг ва арзёбӣ)

- таъминоти техникӣ ва моддии мониторинг ва арзёбӣ (воситаҳои зарурӣ барои ҷамъоварӣ, баррасии иттилоот, масъалаҳои ташкилии фаъолияти механизмҳои мониторинг, паҳнкунии иттилоот ва ғ.).

§1.Ташкил намудани низоми мониторинги татбиқи барнома ва нақшаҳои инкишоф

а) Мониторинги татбиқи барнома ва нақшаҳои инкишоф

58) Ҷиҳати иҷрои мониторинги барнома ва нақшаҳои инкишоф гурӯҳи масъул (аз ҷумла мутахассисони раёсат ва шубҳаҳои иқтисод, молия, ҳадамоти омор, вакилони Маҷлиси халқии шаҳрӣ/ноҳиявӣ, бахши хусусӣ, ҷомеаи шаҳрвандӣ ва мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот ва дигар намояндагони шарикони рушд) ҷалб карда мешаванд. Ба гурӯҳи масъул бояд яке аз муовинони раис роҳбарӣ кунад.

Вазифаи гурӯҳи масъул аз ин иборат аст:

- ҳамоҳангсозии фаъолияти тамоми сохторҳо ва ташкилотҳо, ки дар татбиқи барнома ва нақшаҳои инкишоф саҳми худро гузоштаанд;
- таҳияи минбаъдаи барномаҳо ва лоиҳаҳои рушди иҷтимоию иқтисодӣ дар доираи барнома ва нақшаҳои инкишофи миёнамӯҳлат;
- аз рӯи зарурат сафарбар намудани захираҳои ғайрибуҷетӣ;
- мониторинги татбиқи барнома ва нақшаҳои инкишоф;
- воридсозии пешниҳод оид ба тағйиротҳои эҳтимоли дар рафти иҷрои барномаҳо.

б) Мақсад ва принципҳои мониторинг

59) Мониторинги татбиқи барнома ё нақшаҳои инкишофро бояд дар ду сатҳ гузаронид:

- даври аввал –ноил гардидан ба мақсад ва ҳадафҳои миёнамӯҳлате, ки дар барнома ва нақшаҳои инкишоф мутобиқи шохисҳои муайянгардида инъикос ёфтаанд;

-даври дуввум –ноил гардидан ба шохисҳои бомуваффақият иҷрошудаи лоиҳаҳо дар доираи барномаҳо ва нақшаҳои инкишоф.

60) Ҷиҳати таҳияи низоми натиҷавии мониторинги барнома ва нақшаҳои инкишоф иҷрои корҳои зерин зарур аст:

- муайян намудани индикаторҳои ченшаванда, ки аз рӯи онҳо ноил гардидан ба ҳадаф ва вазифаҳои миёнамуҳлати барнома ва нақшаҳои инкишоф арзёбӣ мегардад;

- вобаста намудани манбаъҳо (ташкilotҳо, шӯъбаҳо, шахсони алоҳида ё гуруҳҳо ва ҳуччатҳо);

- интихоб намудани усули ҷамъоварии маълумот (агар гузаронидани чунин чорабиниҳо ба монанди таҳқиқот ё воҳӯриҳо ба гурӯҳҳои махсус зарур бошад);

- муайян намудани ҷадвали ҷамъоварии маълумот;

- вобаста намудани шахсони масъул барои гирифтани маълумоти зарурӣ;

- муайян намудани тарзи таҳлил ва баррасии маълумот.

в) Ташкил низоми мониторинг

61) Мониторинги соҳаҳои иҷтимоӣ иқтисодӣ, роҳҳои ташкили он, таъминоти иттилоот, масъалаҳои ҳуқуқӣ ва молиявӣ хусусиятҳои хоси маҳалро тақозо менамояд.

62) Манбаъҳои маълумоти омории ҳама сатҳҳо, корхонаҳо, ташкilotҳои байналмилалӣ ва лоиҳаҳо, манбаъҳои иттилоотии вазорату идораҳои манфиатдор, инчунин маълумотҳои таҳқиқотии аз ҷониби субъектҳои мухталиф гузаронидашуда асоси иттилоотии мониторингро ташкил медиҳанд. Ташаккули манбаи маълумоти аввалия барои ташкили низоми самараноки мониторинг ҷиҳати ба тартиб даровардан ва ҳамоҳангсозии фаъолият шартӣ муҳим мебошад.

63) Таъминоти молиявии таҳия ва дар ҳолати корӣ нигоҳ доштани низоми мониторинг метавонад аз ҳисоби ҷалб намудани манбаъҳои алтернативӣ маблағгузорӣ карда шавад.

64) Мониторинг аз ҷониби мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ гузаронида мешавад, ки бояд ҷабҳаҳои гуногуни субъектҳои мухталиф ва аҳолиро барои рушди маҳал ҷалб намояд.

65) Мониторинги самараноки татбиқи барнома ва нақшаҳои инкишоф, назорат аз болои иҷрои он бо роҳҳои мухталиф татбиқи мегардад:

- бевосита аз ҷониби роҳбарияти шаҳр/ноҳия ва мутахассисони шӯъбаҳои дахлдор дар доираи масъулияти маъмурии онҳо ва системаи назорати дохилӣ;

- тавассути гурӯҳи махсус ташкилшуда, ки ба зиммаи он гузаронидани мониторинг ва арзёбии татбиқи барнома ва нақша вогузор шудааст;

- ҳисобот дар бораи мониторинги раванди татбиқи барнома ва нақшаҳои инкишоф аз ҷониби гурӯҳи корӣ омода карда мешавад. Ҳисоботи солона бояд на танҳо дар доираи гурӯҳи корӣ, балки бо иштироки ҷомеаи шаҳрвандӣ муҳокима гардад (мизҳои мудаввар, вохӯрӣ бо аҳли ҷомеа, муҳокимаҳои умумӣ, нашр дар матбуот ва сомонӣ мақомоти маҳаллӣ);

- ҳисоботи солона дар ҷаласаи Маҷлиси вакилони халқии шаҳру ноҳияҳо (дар сатҳи ҷамоатҳо дар Шӯрои ҷамоат) дар симоҳаи аввали соли ҳисоботӣ гузаронида мешавад. Маҷлиси ҳисоботии мониторинги солона нақшаи амалиётро барои соли навбатӣ, ки мутобиқи натиҷаҳои мониторинг тағйир дода шудаанд, тасдиқ менамояд.

66) Дар доираи мониторинги натиҷаҳои барнома ва нақшаҳои инкишоф гурӯҳи фаврӣ чунин корҳоро ба анҷом мерасонад:

- дохил намудани шохисҳои барнома ва нақшаҳои инкишоф ба маҳзани иттилоот яқҷоя бо мақомоти омор ва мувофиқа намудани шохисҳо;

- ҷадвали баҳисобгирии шохисҳои ноилшавӣ ба ҳадафҳои барнома ва нақшаҳои инкишофро мураттаб ва таъмин месозад;

- омода намудани ҳисобот оид ба мақсадҳои ноилгардида ва ҳалли масъалаҳои барнома ва нақшаҳои инкишоф;

- тағйири сохтори шохисҳо дар асоси қарори мақомоти масъул бо мақсади татбиқ ва мониторинги барнома ва нақшаҳои инкишоф;

- ба васоити ахбори омма дар бораи натиҷаҳои татбиқи барнома ва нақшаҳои инкишоф бо мувофиқаи роҳбарият маълумот медиҳад.

67) Дар доираи гузаронидани мониторинги ҷараёни лоиҳаҳо гурӯҳи зудамал/маҳсус фаъолияти зеринро амалӣ менамояд:

- дар бораи лоиҳаҳо маълумотнома ҷамъ меорад;

- дар бораи ҷараёни иҷрои лоиҳаҳо дар доираи барнома ва нақшаҳои инкишоф иттилоот ҷамъ оварда, таҳлил мекунад;

- ҷадвали мониторинги лоиҳаҳоро тартиб ва пеш мебарад;

- баҳисобгирӣ ва нигоҳдории ҳисоботҳоро оид ба ҷараёни иҷрои лоиҳаҳо дар шакли хаттӣ ва электронӣ ташкил мекунад;

- ба роҳбарият ва мақоми масъули татбиқ ва мониторинги барнома ва нақшаҳои инкишоф ҳар симоҳа ё тибқи дархости онҳо дар бораи ҷараёни иҷрои лоиҳаҳо иттилоот пешниҳод менамояд;

- аз рӯи дархости роҳбар дар бораи лоиҳаҳои алоҳида дар доираи барнома ва нақшаҳои инкишоф маълумоти муфассал пешниҳод менамояд;

- дар бораи ҷараёни татбиқи лоиҳаҳо бо мувофиқаи роҳбарият ба васоити ахбори омма маълумот пешниҳод менамояд.

67.1. Ҳар семоҳа баъди гузаронидани мониторинг ҳисобот ба мақоми ваколатдор пешниҳод карда мешавад. (Шаклҳои ҳисоботдиҳӣ замима мешаванд).

г) Арзёбии барнома ва нақшаҳои инкишоф

69) Арзёбӣ, баррасии шохисҳои барнома ва нақшаҳои инкишофро ба инобат гирифта, танҳо ба ин маҳдуд намешавад. Ҳангоми гузаронидани арзёбӣ чунин масъалаҳо ба назар гирифта мешавад:

- таъсири барнома ва нақшаҳои инкишоф ба тағйирёбии ҳолати иҷтимоию иқтисодии шаҳру ноҳияҳо ва ҷамоатҳо;

- доираи нисбатан васеи индикаторҳои асосӣ, ки ҳолати иҷтимоию иқтисодии шаҳр/ноҳия/ҷамоатро иникос мекунад, таҳлил карда мешаванд;

- робитаи ҳолати иҷтимоию иқтисодӣ бо чараёни татбиқи барнома ва нақшаҳои инкишофи шаҳр/ноҳия/ҷамоат муқаррар карда мешавад.

70) Усулҳои арзёбӣ инҳо шуда метавонанд:

- омӯзиши иттилооти оморӣ;

- гузаронидани пурсишҳо ва таҳқиқоти иҷтимоӣ, мусоҳибаҳо бо субъектҳои асосӣ ва дигар воситаҳои, ки ҷамъовариҳои иттилооти пурра ва босифатро таъмин менамоянд.

71) Арзёбӣ метавонад дохилӣ (бо ҷалби мутахассисон ва дигар намоёндагони соҳаҳои дахлдор) ва берунӣ (яъне, бо ҷалби мутахассисон ва/ё ташкилотҳои беруна) бошад.

72) Мақоми ваколатдор механизми ташкили низоми мониторинг ва арзёбии барнома ва нақшаҳои инкишофро муайян мекунад.